

BØRNE- OG
UNDERVISNINGSMINISTERIET

Dansk som andetsprog (supplerende) Læseplan

2019

Indhold

1 Om læseplanens funktion	3
<hr/>	
2 Læseplanens opbygning	4
<hr/>	
3 Fagets formål og identitet	5
3.1 Organisering af undervisningen i dansk som andetsprog supplerende	6
<hr/>	
4 Fagets kompetenceområder og kompetencemål	7
<hr/>	
5 Udviklingen i indholdet i undervisningen	11
5.1 1. trinforløb for 1.-2. klassesetrin	11
5.2 2. trinforløb for 3.-5. klassesetrin	14
5.3 3. trinforløb for 6.-7. klassesetrin	16
5.4 4. trinforløb for 8.-9. klassesetrin	18
<hr/>	
6 Tværgående emner og problemstillinger	21
<hr/>	
7 Tværgående temaer	22
7.1 It og medier	22
7.2 Innovation og entreprenørskab	22

1 Om læseplanens funktion

Læseplanen beskriver grundlaget for undervisningen i faget. Læseplanen fortolker forholdet mellem skolens formål, lovens centrale bestemmelser om undervisningens tilrettelæggelse og de fagspecifikke bestemmelser i Fælles Mål.

Fagformålet beskriver, hvordan faget bidrager til at opfylde folkeskolens formål, og angiver den overordnede retning for tilrettelæggelsen af undervisningen i faget. Fagformålet og de underliggende kompetencemål samt færdigheds- og vidensområderne er således den overordnede ramme for lærerens overvejelser om tilrettelæggelsen af undervisningen, herunder overvejelser vedrørende valg af undervisningens indhold. Læseplanen udfolder de bindende kompetencemål samt færdigheds- og vidensområderne i Fælles Mål, hvor det faglige indhold konkretiseres.

Læseplanen uddyber kompetencemålene og beskriver det indhold og den progression, der skal knytte sig til kompetencemålene, med henblik på at give en ramme for lærernes valg af indhold. Læseplanen beskriver de bindende færdigheds- og vidensområder, der ligger under fagets kompetencemål på de enkelte trinforløb. Færdigheds- og vidensområderne angiver i overskriftsform afgørende faglige elementer i arbejdet hen imod at indfri kompetencemålene som udgangspunkt for bestræbelsen på at opfylde fagformålet og skal danne udgangspunkt for tilrettelæggelsen af undervisningen.

Det særlige forhold i faget dansk som andetsprog supplerende er, at læreren i sin tilrettelæggelse af undervisningen skal tage udgangspunkt i det fag, som den supplerende undervisning gives i. Eleverne skal i den supplerende undervisning tilegne sig sproglige kompetencer, der sikrer deltagelse i fagundervisningen. Det betyder, at ud over at arbejde med de sproglige kompetencer, som er beskrevet i kompetencemålene for faget, hentes indholdet for undervisningen også i den almindelige fagrække.

2 Læseplanens opbygning

Med udgangspunkt i folkeskolens formål, fagets formål og kompetenceområder, kompetencemål og færdigheds- og vidensområder beskriver læseplanen for faget dansk som andetsprog supplerende grundlaget for undervisningen i dansk som andetsprog supplerende.

Læseplanen er bygget således op, at der først i **kapitel 3** med afsæt i folkeskolens og fagets formål redegøres for fagets identitet og formål. Her præsenteres de grundlæggende idéer med faget med udgangspunkt i kompetenceområder og kompetencemål for faget. **Kapitel 4** beskriver fagets enkelte kompetencemål og kompetenceområder og deres indbyrdes sammenhænge ud fra en helhedsforståelse af faget. Her beskrives, hvordan de enkelte områder tænkes at spille sammen i tilrettelæggelsen af undervisningen i dansk som andetsprog supplerende, og hvordan færdigheds- og vidensmålene kan bidrage til kompetencemålene. **Kapitel 5** beskriver udviklingen i indholdet i undervisningen frem mod kompetencemålene på de enkelte trin, hvorefter **kapitel 6** redegør for, hvordan faget dansk som andetsprog supplerende kan indgå i tværgående emner og problemstillinger. **Kapitel 7** indeholder korte beskrivelser af de overordnede rammer for arbejdet med de tværgående temaer i faget: sproglig udvikling, it og medier samt innovation og entreprenørskab.

3 Fagets formål og identitet

Fagets formål

Tosprogede elever skal i dansk som andetsprog udvikle sproglige kompetencer med udgangspunkt i deres samlede sproglige forudsætninger, sådan at eleverne kan forstå og anvende talt og skrevet dansk. Undervisningen skal knyttes tæt til skolens øvrige fag.

Stk. 2. Faget dansk som andetsprog skal gøre eleverne bevidste om sprog og sprogtilegnelse med henblik på en aktiv og ligeværdig deltagelse i skole og samfund samt forberede til videre uddannelse.

Stk. 3. Faget dansk som andetsprog skal styrke elevernes følelse af selvværd og fremme deres oplevelse af sprog som kilde til udvikling af personlig identitet.

Faget dansk som andetsprog supplerende er et sprogfag, og i læseplanen er der en tydelig fokusering på sproglig udvikling i fagene, hvilket kommer til udtryk i fagets fire kompetenceområder: læsning, skrivning, lytning og tale. Tosprogede elever skal i dansk som andetsprog supplerende udvikle sproglige kompetencer med udgangspunkt i deres samlede sproglige forudsætninger, både deres dansksproglige kompetencer, men også deres erfaringer med deres modersmål og evt. andre sprog, så eleverne kan forstå og anvende talt og skrevet dansk. Gennem sproget skabes deltagelsesmuligheder i skole og samfund, men sproget er også en kilde til personlig udvikling og identitet. Undervisningen skal tage udgangspunkt i den årsplan, der foreligger for den almindelige fagundervisning.

Faget dansk som andetsprog supplerende er tilsigtet elever, der ved optagelsen har sproglige forudsætninger for at kunne deltage i klassens undervisning, men som alligevel har behov for undervisning i dansk som andetsprog.

Man skelner mellem modersmål, fremmedsprog og andetsprog. *Modersmålet* er det sprog, der læres i hjemmet fra fødslen. Det har stor identitets- og følelsesmæssig betydning, og det er det sproglige fundament. Herfra overføres sproglige erfaringer til andre sprog, som læres senere i livet. *Fremmedsprog* læres som regel gennem skolens undervisning. Det er hverken hjemmets sprog eller flertallets sprog i det omgivende samfund. *Andetsproget* derimod tilegnes oftest både gennem undervisning og i dagligdagen, da det er samfundets og flertallets sprog i det land, man bor i.

Elever, der har et andet modersmål end dansk, lærer dansk som deres andetsprog. Betegnelsen dansk som andetsprog indikerer, at eleverne ikke har dansk som modersmål, men betegnelsen beskriver ikke elevernes sprogfærdighedsniveau og kan dække små såvel som store elever og nybegyndere såvel som avancerede sprogbrugere.

Dansk som andetsprog betegner således elevernes forhold til dansk og dermed et centralt element i deres læringssituation i skolen. Derudover henviser dansk som andetsprog også til et undervisningsområde. Det omfatter både basisundervisning for elever, der skal i gang med at lære sproget, supplerende undervisning for elever, der er optaget i almindelige klasser og har behov for at videreudvikle deres sprogfærdigheder, og endelig dansk som

andetsprog som en dimension i undervisningen som led i fagets daglige differentiering, jf. vejledningen til det tværgående emne sproglig udvikling.

Alle tre tilgange til undervisningen i dansk som andetsprog har til hensigt at udvikle elevernes sprog, så det udvikler sig fra at være elementært til at være stadig mere nuanceret, altså en bevægelse fra at have et hverdagsprog til at kunne mestre et fagsprog.

Undervisningen i dansk som andetsprog supplerende er tæt knyttet til folkeskolens formål, idet den sigter mod, at eleverne udvikler en dansksproglig kompetence, der sætter dem i stand til at klare sig i forskellige kommunikationssituationer med forskellige formål og samtalepartnere og i forskellige kontekster, både sociale og faglige. I den forbindelse er det særlig vigtigt, at undervisningen i dansk som andetsprog supplerende sætter eleverne i stand til at indgå i og drage nytte af skolens almindelige fagundervisning og øvrige virksomhed gennem ordforrådsarbejde og begrebsforståelse samt teksters formål og struktur. Det er desuden afgørende, at eleverne tilegner sig læringsstrategier, der giver dem adgang til fagenes sprog. Eleverne skal have mulighed for at fordybe sig i fagene, så de tilegner sig kundskaber og færdigheder, der sætter dem i stand til at kunne deltage ligeværdigt og ansvarligt i demokratiske fællesskaber i skole og samfund samt forbereder dem til videre uddannelse. I relation til folkeskolens formål skal undervisningen i dansk som andetsprog supplerende styrke den enkelte elevs selvværd og tillid til egne muligheder samt fremme den enkelte elevs alsidige udvikling, herunder også udvikling af sproglig selvtilid og tryghed.

3.1 Organisering af undervisningen i dansk som andetsprog supplerende

Reglerne for organiseringen af undervisningen i faget findes i bekendtgørelsen om folkeskolens undervisning i dansk som andetsprog (BEK nr 1053 af 29/06/2016) og foreskriver, at den supplerende undervisning i dansk som andetsprog kan tilrettelægges som følger:

- Som undervisning integreret i fagene, hvor der er et tæt samarbejde mellem faglærer og dansk som andetsprogs-lærer. Her vil der typisk være to lærere i klassen.
- I grupper som holddannelse eller som enkeltmandsundervisning.
- Den supplerende undervisning i dansk som andetsprog kan lægges i den understøttende undervisning eller uden for skoletid.

Undervisningen tilrettelægges med udgangspunkt i kompetenceområderne og under hensyntagen til de tværgående temaer.

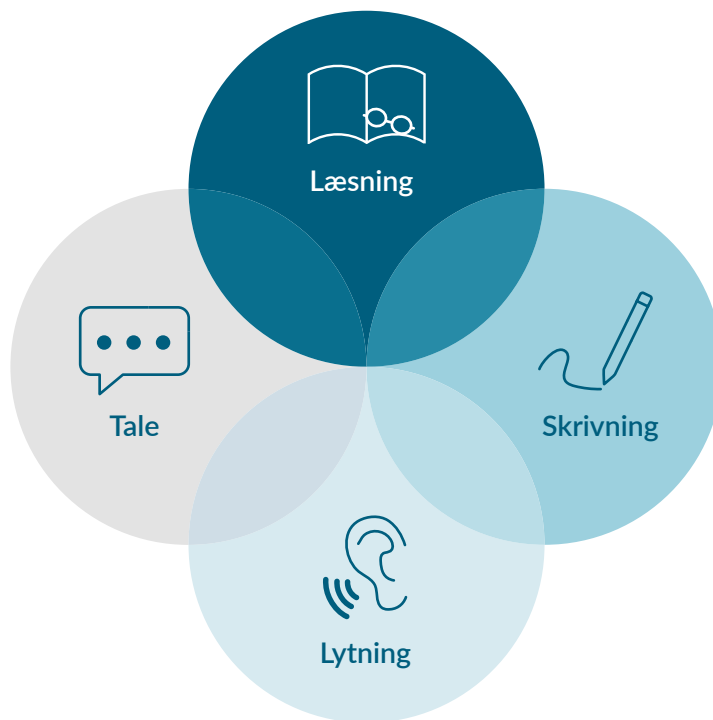
4 Fagets kompetenceområder og kompetencemål

I dette kapitel beskriver undervisningens progression i fagets trinforløb og danner grundlag for en helhedsorienteret undervisning.

Faget dansk som andetsprog supplerende skal danne og uddanne eleverne til at få sproglige kompetencer i dansk, som gør det muligt for eleverne at tilegne sig viden og kompetencer i alle folkeskolens fag, så fagene gør eleverne i stand til at gennemføre en uddannelse ud over folkeskolen. Det betyder, at dansk som andetsprog er det sprog, eleverne skal bruge til at lære igennem. Faget er struktureret i fire kompetenceområder: læsning, skrivning, lytning og tale, hvortil der er formuleret kompetencemål. Kompetenceområderne er tæt forbundne og skal ses i sammenhæng, så eleverne oplever undervisningen som helhedsorienteret.

Indholdet i undervisningen i dansk som andetsprog supplerende må vælges og tilrettelægges, så eleverne får mulighed for at fordybe sig i såvel sproglige som faglige problemstillinger. Eleverne skal gennem fagets erkendelses- og arbejdsformer tilegne sig færdigheder og kundskaber i faget og på tværs af fag, men skal også have mulighed for alsidig selvstændig personlighedsudvikling. Gennem udvikling af elevernes sproglige kompetencer rustes de til at deltage i skolens mange kontekster og til at deltage i samfundsliv og demokratiske processer. De fire kompetenceområder er således både et mål i sig selv og et middel til forståelse af og deltagelse i skolens fag på alle klassetrin.

Figur 1: Oversigt over de fire kompetenceområder

De fire hovedområder dækker over de kommunikative færdigheder læsning, skrivning, lytning og tale. Inden for alle fire områder drejer det sig om kommunikation på forskellige måder og i forskellige sammenhænge. Ordforrådstilegnelse og begrebsudvikling, strategiudvikling samt teksters formål og struktur er knyttet dels til hverdags sproget og sociale kontekster, dels til skolens forskellige fag og er integreret i alle fire områder. Det samme gælder metabevindstthed, hvor eleverne må have en bevidstthed om, hvordan egne tankeprocesser fungerer, og hvordan de bedst tilegner sig sprog. Metakognitiv viden anvendes fx til at vælge strategi, når de skal lære et nyt sprog eller nyt stof.

Kompetencemålene er sammen med fagformålet (jf. kapitel 3) den overordnede ramme for lærerens overvejelser om tilrettelæggelse af undervisningen.

Kompetence- område	Beskrivelse af kompetenceområde	Kompetencemål
Læsning	Kompetenceområdet læsning handler om, at eleverne opnår funktionel læsekompetence, som rækker ind i alle skolens fag og ud i samfundet. Eleverne skal læse tekster i forskellige genrer som et middel til oplevelser og videnstilegnelse. Eleverne skal gennem læsning udvikle både afkodnings- og læseforståelsesstrategier og strategier til udvikling af ordforråd. Eleverne skal udvikle sig til strategiske, aktive og metabevidste læsere. Samtidig er læsning et middel til personlig udvikling og dannelse. Funktionel læsekompetence er derfor helt afgørende for, at eleverne kan nå deres mål, udvikle deres viden og potentiale og deltage aktivt i samfundslivet.	<p>Kompetencemål efter 2. klasse Eleven kan læse og forstå enkle tekster.</p> <p>Kompetencemål efter 5. klasse Eleven kan læse og forstå fiktive og ikke-fiktive tekster.</p> <p>Kompetencemål efter 7. klasse Eleven kan læse og forstå tekster i forhold til genre og fag.</p> <p>Kompetencemål efter 9. klasse Eleven kan læse, forstå og vurdere tekster i forhold til genre og fag.</p>
Skrivning	Kompetenceområdet skrivning drejer sig om skriftlig kommunikation i forskellige genrer i forskellige kontekster med brug af forskellige skrivestrategier. Skrivning er en vej til sproglig udvikling samt læring i faget og en måde til at udvikle og strukturere egne idéer, dvs. personlig udvikling.	<p>Kompetencemål efter 2. klasse Eleven kan skrive enkle ord og sætninger som middel til kommunikation.</p> <p>Kompetencemål efter 5. klasse Eleven kan skrive fiktive og ikke-fiktive tekster.</p> <p>Kompetencemål efter 7. klasse Eleven kan skrive i forhold til genre og fag.</p> <p>Kompetencemål efter 9. klasse Eleven kan skrive reflekteret i forhold til genre og fag.</p>
Lytning	Kompetenceområdet lytte drejer sig om at kunne forstå talt dansk. Det indebærer at lytte til og genkende sproglige størrelser som lyd, ord og begreber samt evne til at kunne handle på baggrund af det sagte. Lytning fokuserer på sammenhængen mellem at tale og at lytte, og eleverne skal ligeledes være i stand til at gøre sig selv forståelige på målsproget dansk, fx i en samtale i klassen eller i et gruppearbejde.	<p>Kompetencemål efter 2. klasse Eleven kan lytte aktivt med forståelse til talt dansk.</p> <p>Kompetencemål efter 5. klasse Eleven kan lytte aktivt med forståelse til varieret talt dansk.</p> <p>Kompetencemål efter 7. klasse Eleven kan lytte aktivt med forståelse til nuanceret talt dansk.</p> <p>Kompetencemål efter 9. klasse Eleven kan lytte aktivt med forståelse til komplekst talt dansk.</p>

Kompetence- område	Beskrivelse af kompetenceområde	Kompetencemål
Tale	Kompetenceområdet tale drejer sig om mundtlig kommunikation. Eleverne skal kunne gøre sig forståelige i forskellige mundtlige genrer i forskellige kontekster. Eleverne skal kunne målrette sprogbrug efter kommunikationssituationen.	<p>Kompetencemål efter 2. klasse Eleven kan udtrykke sig i et enkelt talesprog afpasset efter situation, fag og samtalepartner.</p> <p>Kompetencemål efter 5. klasse Eleven kan udtrykke sig i et tydeligt talesprog afpasset efter situation, fag og samtalepartner.</p> <p>Kompetencemål efter 7. klasse Eleven kan udtrykke sig i et varieret talesprog afpasset efter situation, fag og samtalepartner.</p> <p>Kompetencemål efter 9. klasse Eleven kan udtrykke sig i et nuanceret talesprog afpasset efter situation, fag og samtalepartner.</p>

5 Udviklingen i indholdet i undervisningen

I dette kapitel uddybes kompetencemålene, og det indhold og den progression, der leder frem mod kompetencemålene, beskrives med henblik på at give en ramme for valg af indhold i undervisningen.

Færdigheds- og vidensområderne udfolder kompetencemålene og bidrager til udviklingen af de sproglige kompetencer. Afsnittene er bygget op omkring kompetenceområderne, og indhold og progression beskrives inden for de fire kompetenceområder på de enkelte trin. Her beskrives, hvordan færdigheds- og vidensområderne kan bidrage til at opfylde kompetencemålene. Det er dog vigtigt, at progressionen i undervisningen overvejes og tilrettelægges med udgangspunkt i den enkelte elev.

I den supplerende undervisning er det centralt, at eleverne opnår kommunikative kompetencer og sproglige strategier til at kommunikere mundtligt og skriftligt på dansk, så de kan tilegne sig både sproglig og faglig viden. Skriftsprogstilegnelse med fokus på både afkodning og forståelse samt læsning og skrivning skal i den konkrete undervisning tænkes sammen, da færdighederne styrker hinanden. Der er også fokus på, at eleverne skal indføres i skriften som meningsbærende kommunikationsmiddel. Sluttelig er det centralt, at eleverne kan lytte aktivt og indgå i forskellige kommunikative sammenhænge. Eleverne skal motiveres til at læse, lytte, tale og skrive, udvikle ordforråd og begrebsforståelse og udvikle gode læringsstrategier og bevidsthed om egen sprogstilegnelse.

Eleverne skal møde et bredt udvalg af tekster, der repræsenterer skolens fag. Tekster forstås bredt som værende både mundtlige og skriftlige tekster, billeder, video og film og multimodale tekster, herunder tekster, hvor flere forskellige modaliteter er i spil, fx tekst, lyd og billeder. Der skal læses både fiktion og fakta, som giver mulighed for oplevelse og kritisk refleksion. Eleverne skal gennem de produktive færdigheder, tale og skrive, kunne sætte ord på egne tanker og holdninger tilpasset kontekst, formål og modtager. Her er det vigtigt, at elevernes intersprog anerkendes som den proces, tosprogede elever sprogligt gennemgår på deres vej mod målsproget dansk. Intersprog defineres her som de midlertidige grammatiske systemer, som indlæreren danner undervejs i sprogstilegnelsen, altså det sprog, eleverne bruger her og nu, når de er i gang med at udvikle et nyt sprog.

I det følgende beskrives udviklingen af undervisningen inden for de enkelte trinforløb i relation til de fire kompetenceområder og kompetencemålene. Her beskrives, hvordan færdigheds- og vidensområderne kan bidrage til at opfylde kompetenceområder og -mål.

5.1 1. trinforløb for 1.-2. klassetrin

I det første trinforløb står den tidlige skriftsprogstilegnelse med fokus på både afkodning og forståelse meget centralt. Læsning og skrivning skal i den konkrete undervisning tænkes sammen, da begge færdigheder styrker hinanden. Eleverne skal indgå aktivt i forskellige kommunikative sammenhænge, der tager deres udgangspunkt i skolens hverdag.

Læsning

Kompetencemål for læsning:

Eleven kan læse og forstå enkle tekster.

I forløbet kan der fokuseres på, at eleverne tilegner sig de grundlæggende bogstav-lyd-forbindelser, så de kommer godt i gang med afkodningen. Der arbejdes med de enkelte bogstavets lyde med særligt fokus på forlyd med udgangspunkt i lydrette ord og de 120 hyppigste ord. I forløbet kan det give mening at arbejde med syntesedannelse og morfemer nu også med udgangspunkt i ikke-lydrette hverdagsord.

Samtidig er det vigtigt, at sprogforståelsen er en integreret del af undervisningen i læsning, idet det ofte vil være her, tosprogede elever pga. manglende ordforråd møder de største udfordringer. Det er derfor vigtigt, at der arbejdes aktivt med ordene i læseteksterne. Først i forløbet kan fokus særligt være på ordenes betydning. Senere skal eleverne også arbejde med ordenes form, bøjning og ordklasse. Som en del af sprogforståelsen skal eleverne også arbejde med sætningsstrukturer.

Læsning handler også om tekstforståelse, og der må i undervisningen arbejdes med elevernes forståelse af det læste. Her skal eleverne vænnes til at tænke over det, de læser, og til at være opmærksomme på, om de forstår det læste. Der kan sættes særligt fokus på forforståelse og på at forstå hovedindholdet af det læste, og eleverne kan arbejde med at formidle det læste i en anden form.

I den første læseundervisning er det vigtigt, at eleverne tilegner sig gode og sikre læsestrategier, både afkodningsstrategier, fx skelnen mellem forlyd, indlyd og udlyd og stavelsesdeling, og forståelsesstrategier, fx forståelse og spørgsmål til teksten. Læsestrategierne skal sikre, at eleverne udvikler sig til aktive og metabevindte læsere.

Skrivning

Kompetencemål for skrivning:

Eleven kan skrive enkle ord og sætninger som middel til kommunikation.

Skrivning er tæt knyttet til læseudviklingen, og således går læsning og skrivning hånd i hånd og må i den konkrete undervisning tænkes sammen. Skrivning er en måde, hvorpå eleverne kan tilegne sig faglig viden ved gennem skrivning at undersøge og fastholde egne tanker om fx en faglig problemstilling. Skrivning handler om kommunikation og formidling af et budskab med fokus på afsender, modtager og formål med kommunikationen. Når eleverne skal producere tekster, kan det handle om, at eleverne undersøger og afprøver deres eget skriftsprog i form af først enkelte bogstaver, der repræsenterer lyde eller ord, senere enkeltord og siden forskellige sætningstyper og sætningskoblinger, fx bindeord. Eleverne kan også arbejde mere fokuseret med at producere en tekst, der er organiseret med en overskrift, begyndelse, midte og afslutning.

Som en del af skriveprocessen indgår arbejdet med elevernes staveudvikling. Fokus i arbejdet med elevernes stavning er, at eleverne tilegner sig bogstav-lyd-forbindelser, de 120 hyppigste ord og andre hverdagsord. Der arbejdes også med hyppige ikke-lydrette ord, der følger andre lydføleregler, så de kommer godt i gang med at stave og bruge skriftsproget aktivt. Staveudviklingen er tæt koblet med arbejdet med begynderlæsning.

Eleverne skal i undervisningen introduceres for basale skrivestrategier med henblik på at gøre dem bevidste om, hvordan man kan bruge skrivningen til forskellige formål. Disse formål kan være at fastholde tanker, huske, hvad de har læst, få nye idéer eller formidle viden. Arbejdet med skrivestrategier kan kobles til fx opdagende skrivning, hvor man bl.a. træner stavestrategier og færdighed i at opbygge et sammenhængende narrativt forløb vha. sætninger og tekster. Senere kan eleverne fokusere på andre genrer og flere dele af skriveprocessen.

Lytning

Kompetencemål for lytning:

Eleven kan lytte aktivt med forståelse til talt dansk udtrykt i enkle former.

Eleven skal gennem lytning blive i stand til at tilegne sig viden og sprog. Lytning er vejen til faglig læring i alle skolens fag og en central uddannelseskompetence. Dertil er evnen til lytning en forudsætning for at kunne deltage i demokratiske fællesskaber.

Lytning er en kognitiv og dermed usynlig proces, fx når der lyttes til en fremlæggelse mhp. at tilegne sig viden, men det er også en social proces, der foregår mellem kommunikationspartnerne og dermed indbefatter både sociale og sproglige processer og handlinger. Her handler det om at have en lyttende holdning, fx at være opmærksom og give respons. Lytning er meget tæt knyttet til kompetenceområdet tale.

Fokus vil være på at udbygge elevernes lyttekompetence, så de får forståelse af sammenhængen mellem lærerens kollektive beskeder og deraf følgende handlinger, hvor det bliver afgørende, at eleverne har lyttet til og forstået beskeden. Undervisningen fokuserer også på elevernes tilegnelse af et ordforråd knyttet til de enkelte fag, herunder også førfaglige begreber såsom firkant, lineal, lup og rovdyr, hvilket betyder, at arbejdet med relevant ordforråd inden for det specifikke domæne bliver afgørende. Det er også væsentligt, at eleverne kan forstå en kollektiv besked og gengive den til andre, der ikke har hørt beskeden.

I et kommunikationsperspektiv arbejdes der med elevernes forståelse af, at talt dansk har et indhold og et budskab, og det foregår i en specifik kontekst. Eleverne skal lære at lytte efter indholdet for at forstå det. Udgangspunktet for elevernes arbejde med kommunikation er naturligvis en sammenhæng mellem at lytte og at tale.

Der arbejdes derfor også med at lytte til dialog og samtale i klassen både fagligt og socialt. Fokus er på forståelsen af, hvad to eller flere personer siger, når de samtaler i klassen. Der arbejdes dels med at forstå det, der bliver sagt, dels med at uddrage informationer og viden af det sagte.

I gennem hele forløbet er det vigtigt at understrege betydningen af, at eleverne tilegner sig lyttestrategier. Eleverne gøres bevidste om, at man kan lytte efter en helhed og efter detaljer. Her drejer det sig også om, at eleverne har strategier til at stille spørgsmål, når eller hvis der er noget, de ikke forstår. Endvidere kan der arbejdes med, at eleverne lærer at aktivere deres forforståelse som en lyttestrategi i forbindelse med emner og samtaler, og eleverne opfordres til at forsøge ud fra sammenhængen at gætte betydningen af ukendte ord og vendinger.

Tale

Kompetencemål for tale:

Eleven kan udtrykke sig i et enkelt talesprog afpasset efter situation, fag og samtalepartner.

Omdrejningspunktet i mundtlig fremstilling er, at eleverne bliver i stand til at fortælle og samtale om egne og fælles oplevelser. Eleverne må have et dækkende ordforråd, så oplevelsen kan forstås. Her kan eleverne fx fremlægge et lille fagligt oplæg for klassen, hvor der gøres brug af visuelle hjælpemidler.

Et vigtigt led i arbejdet med kommunikation er arbejdet med, hvordan eleverne sprogligt konstruerer spørgsmål og svar. Det er vigtigt at være særlig opmærksom på, hvordan ordstillingen er på dansk, når man stiller et spørgsmål, inversion, og når man giver et svar. Turtagning er også et væsentligt område at arbejde med, og eleverne skal her kende til turtagningsprincipper, altså hvordan de skal skiftes til at tage ordet i en samtale, og hvilke sproglige og kropslige signaler de skal være opmærksomme på, så de ved, hvornår de skal

tale, og hvornår de skal lytte. Under tale hører også sprogets artikulation, intonation og prosodi gennem leg med sproget, fx rim og remser, talemåder og faste vendinger, så eleverne bliver fortrolige med dansk artikulation.

Igennem hele forløbet er det vigtigt at understrege betydningen af, at eleverne gør brug af strategier, der understøtter dem i at kommunikere mundtligt, så de bliver i stand til at udtrykke sig på forskellige måder afhængigt af samtalepartner og situation, herunder også i faglige sammenhænge. Under kommunikationsstrategier hører også brug af kodeskift og modersmål i tilegnelsen af målsproget dansk. Kodeskift vil sige, at eleverne skifter mellem forskellige sprog, ofte på enkeltordsniveau. Her drejer det sig om, at eleverne lærer at anvende forskellige risikostrategier i stedet for reduktionsstrategier. Risikostrategier er strategier, hvor eleverne udnytter deres allerede eksisterende ressourcer kreativt til at nå deres mål og få deres budskab igennem, fx brug af kropssprog, hvorimod reduktionsstrategier er strategier, hvor eleverne opgiver at få deres budskab igennem.

Eleverne kan også arbejde med at forholde sig metabevist til deres egne strategibrug og give udtryk for brugen af kommunikationsstrategier. Det er afgørende, at elevernes intersprog anerkendes som den proces, tosprogede elever sprogligt gennemgår på deres vej mod målsproget dansk. Intersprog defineres her som de midlertidige grammatiske systemer, som indlæreren danner undervejs i sprogtilegnelsen, altså det sprog, eleverne bruger her og nu, når de er i gang med at udvikle et nyt sprog.

5.2 2. trinforløb for 3.-5. klassetrin

I andet trinforløb skal elevernes læsning automatiseret og gøres flydende, samtidig med at eleverne lærer at læse i flere forskellige genrer, der gør dem i stand til at læse skolens fagtekster. Elevernes færdigheder i og viden om at læse og producere gode og sammenhængende fiktions- og faktatekster med brug af et ordforråd fra både hverdagsproget og fagsproget skal styrkes. Det samme gør sig gældende ift. elevernes mundtlige kommunikation, hvor de skal opnå kompetencer, så de kan lytte aktivt samt udtrykke sig på dansk i faglige sammenhænge mhp. at tilegne sig ny faglig viden.

Læsning

Kompetencemål for læsning:

Eleven kan læse og forstå fiktive og ikke-fiktive tekster.

I andet trinforløb fokuseres der på, at elevernes afkodning bliver automatiseret, så de kan læse sikkert og med passende hastighed. Der er vigtigt, at læsehastigheden er passende, da det har indflydelse på sprogforståelsen.

Arbejdet med sprogforståelse skal også i andet trinforløb være en integreret del af undervisningen i læsning. Arbejdet med sprogforståelse har i andet trinforløb særligt fokus på det faglige ordforråd. Der skal arbejdes med, at eleverne gennem læsningen tilegner sig nye ord, herunder også fagord og faste vendinger, og vænner sig til selv at søge forklaring på betydningen af nye ord. I arbejdet med tekstforståelse udbygges elevernes metabevisthed ift. læsningen nu med særligt fokus på tekstens afsender, genre og struktur, herunder teksters grundlæggende komposition, fx indledning, midte og afslutning. Her kan fokus være på de overordnede genretræk, så eleverne kan genkende og kategorisere tekster i hovedgenrer. Dette kan udbygges til at omhandle mere sprogligt specifikke træk ved teksten.

Eleverne skal i andet trinforløb have automatiseret både afkodningsstrategierne og læseforståelsesstrategierne. I forhold til læseforståelsesstrategierne arbejdes der stadig med forforståelsen, og der kan være et fokus på at organisere tekstlæsningen og resumere tekstens hovedindhold samt perspektivere det læste til forskellige sammenhænge.

Skrivning

Kompetencemål for skrivning:

Eleven kan skrive fiktive og ikke-fiktive tekster.

Skrivning er en vigtig kommunikationsstrategi både ift. egen personlig udvikling og som en vej til læring. Her skal eleverne kende til teksters kommunikationsforhold og lære at målrette deres skrivning i forhold til mellemtrinnets typiske genrekrav, fx at skrive berettende og instruerende ift. en given modtager. Undervisningen tilrettelægges her i et tæt samspil med fagene.

I forhold til tekstproduktion handler det i dette forløb særligt om, at eleverne aktivt får brugt og derigennem konsolideret både ord fra hverdagen og det færdige og faglige ordforråd, der knytter sig til de fag og teksttyper, eleverne møder på mellemtrinnet. Dette meget eksplicite fokus på ordforrådet går igen i den faglige læsning, og således ses læsning og skrivning i et tæt samspil. Inden for stavning handler det om at videreudvikle og automatisere stavningen af lydrette og ikke-lydrette ord samt de lydfølgeregler, der handler om de mest gængse betingede udtaler.

Elevernes viden om genrer og tekster og deres brug af skrivestrategier skal også i dette forløb stilladseres og modelleres af læreren med brug af modeltekster, der konkret og tydeligt kan anskueliggøre, hvad der fagligt forventes af elevernes egne tekster fra makro- til mikroniveau. For at lære at disponere deres skriveproces kan eleverne før den egentlige tekstproduktion arbejde med førskrivningsaktiviteter, hvor deres viden om genrer og tekster sættes i spil. Der arbejdes også med flere faser i skrivearbejdet, fx redigering og respons.

Lytning

Kompetencemålet for lytning:

Eleven kan lytte aktivt med forståelse til varieret talt dansk.

Eleven skal gennem lytning i forskellige sammenhænge tilegne sig viden og sprog og blive i stand til at deltage i skolens fag. Der arbejdes både med at lytte og forstå elevernes og lærerens højtlesning, samtidig med at der er fokus på forskellige genrer, fx forståelsen af den mundtlige og faglige instruktion. Det er væsentligt, at eleverne opnår en forståelse for de fagbegreber, der anvendes, og for den progression, der er i de forskellige faglige genrer i skolen, herunder også lyd- og billedmedier. Det er oplagt at have fokus på, at eleverne kan lytte til andre elevers mundtlige fremlæggelser og uddrage viden heraf og selv give deres mening til kende.

Det er væsentligt, at der under vekslende arbejdsformer arbejdes med at udvide elevernes ordforråd, så de vænner sig til at samtale og lytte i par, i grupper og i klassen for på den måde at blive i stand til at deltage i fælles diskussioner, både fagligt og socialt. Udgangspunktet for elevernes arbejde med kommunikation er naturligvis en sammenhæng mellem at lytte og at tale.

Igennem hele forløbet er det vigtigt at understrege betydningen af, at eleverne tilegner sig lyttestrategier. Eleverne gøres bevidste om, at de kan lytte efter medbetydninger i det talte og opnå en dybere forståelse af det sagte. Det drejer sig fx om, at eleverne har strategier til at forstå, at talerens stemmeleje udtrykker følelser og stemninger. Eleverne arbejder løbende på at anvende forståelsesstrategier som led i en tilegnelse af faglig viden.

Tale

Kompetencemål for tale:

Eleven kan udtrykke sig i et tydeligt talesprog afpasset efter situation, fag og samtalepartner.

Kompetencemålet er tæt knyttet til kompetencemålet for lytning. I den mundtlige fremstilling arbejdes der med elevernes indholdsforståelse af tekster og deres kompetence til at kunne referere mundtligt, hvad de har læst og forstået. Der arbejdes ligeledes med forståelse af forskellige faglige genrer, fx faglige instruktioner, og elevernes kompetence til at kunne gengive det hørte. Der er fokus på at referere og gengive, fordi det vil afspejle elevernes forståelse af, hvad de har læst og hørt, og der arbejdes med, at eleverne selv kan indsamle viden og formidle en faglig fremlæggelse.

Der arbejdes endvidere med elevernes evne til at kunne samtale og udveksle meninger, samarbejde og kommunikere omkring et fagligt indhold. Der skal være fokus på, at eleverne kan forstå det faglige indhold i en sådan grad, at de selv kan have en holdning til indholdet, og at de er i stand til at tale med andre både om det faglige område og om forskellige holdninger til området. Ligeledes kan der arbejdes på, at eleverne kan kommunikere et fagligt budskab evt. ved hjælp af it og medier, så it-baserede præsentationsprogrammer bliver hjælpemidler, der kan støtte elevernes faglige fremlæggelser.

Der arbejdes med elevernes artikulation, så de kan udtrykke sig klart og tydeligt både i en dialog og i et samarbejde med flere elever. Endvidere er der fokus på, at eleverne udtrykker sig klart og tydeligt, når de fremlægger for klassen. Det er vigtigt, at eleverne udtrykker sig tydeligt både i deres hverdagsprog, og når de anvender faglige begreber. Det er ligeledes væsentligt, at eleverne selv har forståelse for vigtigheden af tydelig udtale, når de skal kommunikere om et fagligt budskab.

Eleverne må tilegne sig relevante strategier, der styrker deres metabevindstthed om kommunikation. Der arbejdes med bevidsthed omkring det faktum, at man udtrykker sig forskelligt, alt efter hvem man taler med, og hvordan situationen er. Eleverne skal tilegne sig strategier, der gør dem i stand til at tilpasse deres talesprog efter samtalepartner og situation. Sidst i forløbet kan der være et særligt fokus på fag og fagsprog. Eleverne skal tilegne sig strategier, der gør dem i stand til at udvide og anvende deres faglige ordforråd inden for de forskellige fag.

I de forskellige kommunikationssituationer er det vigtigt, at elevernes intersprog anerkendes som den proces, tosprogede elever sprogligt gennemgår på deres vej mod målsproget dansk. Intersprog defineres her som de midlertidige grammatiske systemer, som indlæreren danner undervejs i sprogtilægnelsen, altså det sprog, eleverne bruger her og nu, når de er i gang med at udvikle et nyt sprog.

5.3 3. trinforløb for 6.-7. klassetrin

I tredje trinforløb skal eleverne opnå kompetencer, så de får udbygget og cementeret den faglige læsning, så de bliver i stand til at læse og skrive i de forskellige genrer i skolens fag. Eleverne skal arbejde med at lytte til og deltage mundtligt i faglig kommunikation i forskellige former og med brug af fagsprog i de rette faglige sammenhænge.

Læsning

Kompetencemål for læsning:

Eleven kan læse og forstå tekster i forhold til genre og fag.

I læsningen er der fortsat fokus på en flydende og automatiseret **afkodning** i et passende tempo. Der fokuseres også på, at eleverne fortsat kan have brug for at lydere sig ind i nye og ukendte ord, og derfor arbejdes der fortsat med afkodningsstrategier. Oftest vil det dog være ifm. **sprogforståelsen**, at de tosprogede elever har brug for en særlig indsats, og det

er vigtigt, at elevernes arbejde med sprogforståelse også i tredje trinforløb er en integreret del af undervisningen i læsning. Arbejdet med sprogforståelsen har særligt fokus på de sproglige begreber og udtryksformer, der er knyttet til fagtekster. Der skal fokuseres på, hvordan eleverne tilegner sig et nuanceret fagligt ordforråd, og hvordan de kan søge forklaring på ordene i både bredden og dybden. Ordforrådets bredde bygger på, at eleverne kvantitativt set kender betydningen af mange ord, hvorimod ordforrådets dybde handler om, at eleverne kvalitativt set har et indgående kendskab til det enkelte ord.

I arbejdet med elevernes **tekstforståelse** videreudvikles deres metabevindstthed ift. læsningen nu med særligt fokus på tekstens sammenhæng ift. både form og indhold og på mikro- såvel som makroniveau. Eleverne arbejder med at diskutere teksters indhold og forholde sig kritisk til det læste, og i tredje trinforløb arbejder de videre med at videreudvikle læseforståelses**strategierne**, så de bliver et konkret arbejdsredskab til læsning i alle skolens fag og genrer.

Skrivning

Kompetencemål for skrivning:

Eleven kan skrive i forhold til genre og fag.

Skrivning er en vigtig **kommunikationsstrategi** både ift. personlig udvikling og som en vej til læring. Undervisningen i **tekstproduktion** skal have et særligt fokus på, at eleverne kan anvende faglige registre til at skrive sammenhængende tekster i et flydende sprog i en form, der passer til situationen. Tekstproduktion hænger uløseligt sammen med ordforrådsarbejde, idet eleverne skal beherske et fagspecifikt ordforråd, herunder grammatisk bevidsthed, for at kunne kommunikere i forskellige genrer, fx forklarende, instruerende og argumenterende tekster, i forskellige fag. Tekstproduktion knyttes tæt sammen med arbejdet med skrive**strategier**, så eleverne i tredje trinforløb videreudvikler deres egne skrivestrategier, så de bliver konkrete arbejdsredskaber til skrivning i alle skolens fag og genrer. I tredje trinforløb arbejdes der også intensivt hen imod beherskelse af dansk **retstavning**.

Lytning

Kompetencemål for lytning:

Eleven kan lytte aktivt med forståelse til nuanceret talt dansk.

En veludviklet lyttekompetence er afgørende for elevernes deltagelsesmuligheder både socialt og fagligt. Lytning er **kommunikation** i både faglige og sociale sammenhænge.

Eleverne arbejder med at lytte, forstå og reflektere over talt sprog i form af samtale, foredrag og højtlesning såvel som i lyd- eller billedmedier. Der arbejdes med sprogets funktion ift. at udtrykke følelser, holdninger og værdier, og eleverne arbejder med at sætte sig i afsenderens sted ift. at forstå og reflektere over det sagte. Her drejer det sig om **sprogforståelse** både på et overordnet makroniveau og på mikroniveau. Eleverne skal således være i stand til fx at kunne lytte efter og forstå idiomatiske udtryk og ordsprog.

Der arbejdes bevidst med at lytte efter og forstå faglige informationer og detaljer, så eleverne tilegner sig **strategier**, der sætter dem i stand til at forstå ikke blot det faglige oplæg i sin helhed, men også i detaljer, og de bliver i stand til at lytte efter faglige begreber.

Tale

Kompetencemål for tale:

Eleven kan udtrykke sig i et varieret talesprog affaset efter situation, fag og samtalepartner.

I den **mundtlige fremstilling** arbejdes der i dette forløb i stigende grad med anvendelse af faglige begreber. I den mundtlige fremstilling er det væsentligt, at eleverne selv anvender de faglige begreber, som de har læst sig til eller hørt lærere og kammerater anvende, og at de kender de faglige begrebers betydning. Det er i den sammenhæng væsentligt, at eleverne er opmærksomme på forskellen mellem faglige begreber og hverdagsprog. Tale er **kommunikation**, og i dette forløb er der særlig opmærksomhed på, at eleverne kan kommunikere i faglige sammenhænge. Der trænes derfor i fx argumentationsteknikker, så eleverne ikke blot kan påpege faglige sammenhænge, men også på en saglig måde kan argumentere for faglige holdninger og meninger.

I det mundtlige arbejde fokuseres der nu i stigende grad på elevernes korrekte anvendelse af dansk **grammatik** og grammatisk bevidsthed. Der arbejdes mod en bevidst og korrekt anvendelse af regelmæssige såvel som uregelmæssige former af de forskellige ordklasser samt syntaks. I starten er fokus på grammatisk korrekthed i den almindelige samtale, siden fokuseres der også på, at der i den faglige samtale anvendes korrekt brug af grammatik. I arbejdet med tilegnelse af **strategier** må eleverne tilegne sig strategier, der sætter dem i stand til at målrette deres formidling af et fagligt indhold efter modtageren. Der arbejdes med forskellige måder at udtrykke sit budskab på, både sprogligt og med brug af kropssprog og stemmeføring. Der arbejdes fx med begrebet målgruppe: Hvem skal det faglige oplæg passe til, og hvordan kan man tale for at tilpasse sit budskab til sin målgruppe?

Det er vigtigt, at elevernes intersprog anerkendes som den proces, tosprogede elever sprogligt gennemgår på deres vej mod målsproget dansk. Intersprog defineres her som de midlertidige grammatiske systemer, som eleverne danner undervejs i sprogtilegnelsen, altså det sprog, eleverne bruger her og nu, når de er i gang med at udvikle et nyt sprog.

5.4 4. trinforløb for 8.-9. klassetrin

I fjerde trinforløb er det centralt, at eleverne får videreudviklet og nuanceret den faglige læsning, så de med brug af relevante strategier og metabevindstthed kan læse de forskellige genrer, som de møder i skolens fag. Eleverne arbejder med at beherske alle dele af deres skriveproces samt redigere og korrigere deres egne og andres tekster på både makro- og mikroniveau. Eleverne skal have kompetencer til at lytte aktivt med fuld forståelse af det sagte i forskellige faglige og komplekse former med det formål at tilegne sig viden. Eleverne arbejder med at tilegne sig et talt dansk, der er så tæt på målsproget som muligt, samtidig med at de skal mestre forskellige komplekse former for talt fagsprog, herunder fremstillingsformer såsom argumentation og diskussion mhp. at tilegne sig faglig viden.

Læsning

Kompetencemål for læsning:

Eleven kan læse, forstå og vurdere tekster i forhold til genre og fag.

Her arbejdes der stadig med **afkodning** for at sikre, at læsningen foregår flydende og med passende hastighed ift. formålet, så eleverne kan læse med god forståelse. Derudover arbejder eleverne med at vurdere, hvilke strategier der er mest hensigtsmæssige, når de støder på et ukendt ord, der ikke kan læses automatisk. Arbejdet med afkodning skal knyttes tæt til arbejdet med **sprogforståelse** og skal også i fjerde trinforløb være en integreret del af undervisningen i læsning. Arbejdet med sprogforståelse har som i tredje trinforløb fokus på fagteksters sproglige begreber og udtryksformer, men nu også ift. at kunne vurdere sproget i de fagtekster, eleverne arbejder med, så de er opmærksomme på teksters særlige sproglige udfordringer ift. læseforståelsen. I arbejdet med **tekstforståelse**

udvikles elevernes metabevindsthed nu med særligt fokus på at kunne vurdere en tekst og dens indhold ift. den sammenhæng, den indgår i, og sætte den ind i en ny sammenhæng.

Eleverne skal i fjerde trinforløb videreudvikle deres **strategier** til læsning af forskellige genrer i forskellige fag, især udvikling af læseforståelsesstrategierne, så de har en bred vifte af strategier ift. hukommelse, overvågning, elaborering og organisering af teksten til både før, under og efter læsningen. Eleverne skal desuden kunne vælge og vurdere den relevante strategi ift. formål, genre og sproglige strukturer.

Skrivning

Kompetencemål for skrivning:

Eleven kan skrive reflekteret i forhold til genre og fag.

Skrivning er et vigtigt redskab ift. at tilegne sig og formidle faglig viden, men også ift. personlig udvikling, når idéer skal udvikles og struktureres. Skrivning er **kommunikation**, og eleverne må derfor have viden om **kommunikationsforhold**. Eleverne arbejder med at skrive perspektiverende og vurderende ift. genre, modtager og kontekst.

I forhold til **tekstproduktion** arbejder eleverne videre med at skrive sammenhængende tekster i de forskellige faglige registre i et nuanceret ordforråd med grammatisk korrekthed. Her lægges vægten særligt på elevernes viden og færdigheder inden for ordforråd, ordklasser, bøjning, syntaks og stavning. Eleverne bruger også deres viden og færdigheder om sprog og **stavning** til at finde og korrigere fejl i egne og i andres tekster, og der arbejdes således med sprogrigtighed og korrektur.

Eleverne er nu blevet erfarne skrivere, og deres **skrivestrategier** skal i fjerde trinforløb videreudvikles og understøttes på det skrivetekniske plan i de forskellige faser af skriveprocessen, så deres skrivning målrettes efter fag og genre. Samtidig skal eleverne i løbet af fjerde trinforløb blive bevidste om og målrettede, ift. hvordan deres skrivestrategier kan synliggøre deres viden om sprog og fag.

Lytning

Kompetencemål for lytning:

Eleven kan lytte aktivt med forståelse til komplekst talt dansk.

I forløbet er det væsentligt, at eleverne udvikler viden om, at de ved hjælp af **lytning** kan tilegne sig sprog og viden. På dette trin er det ofte det usagte og det underliggende i et udsagn, som kan volde eleverne problemer. Det er væsentligt, at der arbejdes med at udvide elevernes tolkninger af forskellige udsagn i forskellige situationer, herunder pragmatik, med forskellige emner samt måden, sproget bruges på.

I **kommunikation** arbejdes der med elevernes forståelse af lytning som en vigtig måde at kommunikere hensigtsmæssigt på i alle situationer. Udgangspunktet for elevernes arbejde med kommunikation er naturligvis en sammenhæng mellem at lytte og at tale.

I arbejdet med **sprogforståelse** stifter eleverne bekendtskab med sproglige udtryk og vendinger, som ligger uden for elevernes primære erfaringshorisont, herunder også ældre sprogbrug, og det er dermed væsentligt, at eleverne stifter bekendtskab med dansk i forskellige varianter.

Igennem hele forløbet er det vigtigt at understrege betydningen af at arbejde fokuseret med elevernes **strategier**. Eleverne lærer at lytte på forskellige måder og kan vælge relevante kommunikationsstrategier i en given kontekst, herunder også risiko- og reduktionsstrategier. Risikostrategier er strategier, hvor eleverne udnytter deres allerede eksisterende ressourcer kreativt til at nå deres mål og få deres budskab igennem, fx brug af kropssprog, hvorimod reduktionsstrategier er strategier, hvor eleverne opgiver at få deres budskab igennem.

Tale

Kompetencemål for tale:

Eleven kan udtrykke sig i et nuanceret talesprog afpasset efter situation, fag og samtalepartner.

I arbejdet med **mundtlig fremstilling** skal det prioriteres, at eleverne kan udtrykke sig præcist og så tæt på målsproget dansk som muligt. Kompetenceområdet hænger tæt sammen med lytning. I **kommunikationen** arbejdes der med, hvordan eleverne sprogligt udfører saglige argumenter i forskellige situationer og kan træffe sproglige valg på baggrund af konteksten. Der arbejdes med elevernes korrekte anvendelse af dansk **grammatik** og deres grammatiske bevidsthed. Endvidere skal eleverne have viden om forskellen på tale- og skriftsprog. I arbejdet med **strategier** fokuseres på tilegnelse af kommunikationsstrategier og bevidsthed om strategibrug, så eleverne skal bruge sproget aktivt og funktionelt med inddragelse af risikostrategier. Risikostrategier er strategier, hvor eleverne udnytter deres allerede eksisterende ressourcer kreativt til at nå deres mål og få deres budskab igennem, fx gennem brug af kropssprog.

Det er vigtigt, at elevernes intersprog anerkendes som den proces, tosprogede elever sprogligt gennemgår på deres vej mod målsproget dansk. Intersprog defineres her som de midlertidige grammatiske systemer, som eleverne danner undervejs i sprogtiltagelsen, altså det sprog, eleverne bruger her og nu, når de er i gang med at udvikle et nyt sprog.

6 Tværgående emner og problemstillinger

Faget dansk som andetsprog supplerende er i udgangspunktet timeløst. Ligeledes er omfanget af faget i skolen underlagt lokale strukturer, og det betyder, at det implementeres på forskellig vis på skolerne. Jf. de organiseringsmuligheder, der er i faget, som her er refereret i kapitel 3 om fagets formål og identitet, kan støtteforanstaltningen bruges på små hold eller ift. enkeltelever. Vælger skolen at give den sproglige støtte uden for klassen, er det med henvisning til folkeskolens formål vigtigt, at man har for øje, om det gavner den enkelte elev at blive flyttet fra klassefællesskabet. Underviseren er forpligtet på at "... udvikle arbejdsmetoder og skabe rammer for oplevelse, fordybelse og virkelyst, så eleverne ... får tillid til egne muligheder." (Folkeskolens formål § 1, stk. 2). Det vil være en professionel vurdering, om det styrker den enkelte elevs virkelyst og tillid til egne muligheder at modtage undervisning uden for klassefællesskabet. Et andet opmærksomhedspunkt er forpligtelsen til, at undervisningen i dansk som andetsprog supplerende skal lægge sig tæt op ad den faglige undervisning.

7 Tværgående temaer

7.1 It og medier

It og medier er en ressource til dansk som andetsprog supplerende. It og medier giver adgang til forskellige sproglige input, som er autentiske og aktuelle. It- og mediekompetencer kan udskilles i fire elevpositioner, som i praksis vil have store overlap og sammenfald. Der arbejdes inden for alle kompetenceområder med eleven som producent og eleven som ansvarlig deltager.

Eleverne skal kunne bruge forskellige programmer, der kan støtte og styrke deres kommunikative kompetencer inden for alle fire kompetenceområder: læsning, skrivning, lytning og tale. Der er særligt fokus på to af de fire elevpositioner, nemlig eleven som kritisk undersøger og eleven som målrettet og kreativ producent.

Eleven som kritisk undersøger

De digitale ordbøger, grammatiske oversigter samt computerens stave- og grammatikkontrol fungerer som digitale hjælpemidler i basisundervisningen. Eleverne skal kunne foretage opslag, gerne både på dansk og modersmålet, og skal kunne vurdere, hvilket ord eller udtryk der passer ind i konteksten.

Eleven som målrettet og kreativ producent

Eleverne skal have kompetencer som målrettede og kreative producenter i digital produktion inden for alle fagets kompetenceområder.

7.2 Innovation og entreprenørskab

Innovation og entreprenørskab kan udskilles i fire komplementære og indbyrdes afhængige dimensioner: handling, kreativitet, omverdensforståelse og personlig indstilling.

Sprogundervisning skal motivere eleverne til at udfolde sig, tage chancer og afprøve deres sprog i mange og gerne utraditionelle situationer. Det skal være helt naturligt at begå fejl, og alle skal vide, at det er fejlene, de lærer af. Det drejer sig om at lære at turde handle og eksperimentere som en naturlig del af fagligt arbejde og læring.

Inden for alle de fire kompetenceområder arbejdes med strategier. Eleverne skal strategisk kunne variere deres kommunikation mundtligt, skriftligt og digitalt alt efter målgruppe og situation. At være innovativ og entreprenant omfatter i høj grad samarbejde. Vi er som oftest mest innovative gennem mødet med det, der er anderledes.

Inden for alle kompetenceområderne arbejdes der med, at eleverne skal kunne kombinere og omsætte deres faglige viden på nye måder. Ved at give plads til utraditionelle forslag og idéer fra elevernes side skal de opmuntres til at eksperimentere og lege med både sprog og tematikker i undervisningen. Når eleverne får mulighed for at udfolde sig gennem opgaver, der rummer udfordringer til flere sanser, motiveres de til at bruge deres fantasi. Det styrker elevernes divergente tænkning.

Det er centralt i udviklingen af elevernes innovative og entreprenante kompetencer at sørge for succesoplevelser. Eleverne skal opnå tro på egen formåen gennem mange succesoplevelser og derigennem tro på, at de både i og uden for skolen er i stand til at løse de sproglige opgaver, de møder i skolen og det omgivende samfund.

**Dansk som andetsprog (supplerende)
– Læseplan**

2019

Design: BGRAPHIC

Denne publikation kan ikke bestilles.
Der henvises til webudgaven.

Publikationen kan hentes på:

www.emu.dk

Børne- og Undervisningsministeriet
Styrelsen for Undervisning og Kvalitet
Frederiksholms Kanal 26
1220 København K

BØRNE- OG
UNDERVISNINGSMINISTERIET

